

Antalya Müzesi İçin Ortak Akıl Çağrısı !

Antalya Müzesi binasının yıkım kararı, kentimizin kültürel mirası adına ciddi bir endişe kaynağıdır. Müze Çalışma Grubu olarak, bu karara zemin oluşturan iddiaları ve yapının gerçek değerini, somut verilere dayanarak kamuoyunun ve yetkililerin dikkatine sunmayı bir görev biliyoruz.

A. ANTALYA MÜZE BİNASI NEDEN YIKILMAMALI VE TESCİL EDİLMELİDİR!

Antalya Müzesi binasının, (**Adana, Bergama, Kayseri ve Hatay Arkeoloji Müzeleri gibi**) yürürlükte olan 2863 numaralı yasa çerçevesinde tescil edilerek koruma altına alınması gerektiği hususundaki görüşlerimize temel oluşturan unsurlar şunlardır:

- 1. Tarihi ve Belgesel Değeri:** Yapı, Türkiye'nin ulusal bir mimari proje yarışması ile inşa edilen ilk müzesidir. 1964 yılındaki yarışma jürisinde, İstanbul Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğretim üyeleri ile dönemin Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü T. Birdal ve genel müdürlüğün uzman mimarları yer almıştır. Bu niteliği, yapıyı modern Türk müzecilik tarihinde önemli bir referans noktası kılmaktadır.
- 2. Mimari Değeri:** Yapı, sade tasarım dili, çok parçalı işlevsel kurgusu, çevresi ile ilişkisindeki başarılı çözümleri gibi özellikleriyle Türkiye Modern Mimarlığı'nın belgeseli niteliğindedir. Döneminin en seçkin örneklerinden biri olarak, **Bina, Türkiye'yi tasarlandığı 1964 yılında New York Dünya Fuarı'nda temsil eden Türkiye Pavyonu ile benzer bir mimari anlayışın ürünüdür.** O dönemde bu yaklaşımla inşa edilen ve günümüze ulaşan üç önemli yapıdan biridir [Diğer ikisi Millî Eğitim Bakanlığı Binası (Ankara, 1962) ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesi'dir (Ankara, 1962)].
- 3. İşlevsel ve Kültürel Değeri:** Bina, yalnızca bir sergileme alanı olarak değil, kütüphanesi, konferans salonu, amfisi ve bahçesiyle bütüncül bir sosyal ve kültürel merkez olarak tasarlanmıştır. Bu çok yönlü ve nitelikli yapısı nedeniyle, 1988 yılında Avrupa Konseyi tarafından "Yılın Müzesi" özel ödülüne layık görülmüştür.
- 4. Uzman Kuruluşların Görüşü:** Antalya Kültürel Miras Derneği, TMMOB Mimarlar Odası, Serbest Mimarlar Dernekleri Federasyonu, **DOCOMOMO_Türkiye, ICOMOS Türkiye, Europa-Nostra Türkiye, IAA-UPSD (Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği); KORDER ve ÇEKÜL Vakfı** gibi kültürel miras alanında yetkin sivil toplum kuruluşları, yapının tescil edilerek korunması yönünde görüş bildirmiştir.

Sonuç olarak, Adana, Bergama, Kayseri ve Hatay Arkeoloji Müzeleri sahip oldukları mütevazı yerel özellikleri gerekçe gösterilerek tescil edilmişken, Antalya Müzesi, Türkiye Müze Mimarlık tarihi açısından sergilediği somut tarihi ve belgesel özgünlüklerine karşın ilgili kurul tarafından tescile değer bulunmamıştır.

Bu çelişki; kamuoyunda, kurul kararlarının tüm ülke için geçerli olan yasal ve bilimsel ölçütlere göre mi, yoksa farklı telkinlerin etkisiyle mi alındığına dair haklı bir kuşkuya neden olmaktadır.

B. DEPREM PERFORMANS ANALİZ RAPORU VAR MI ?

Yıkım kararının temel dayanağı olarak sunulan "deprem riski" iddiası, teknik açıdan ciddi sorular barındırmaktadır.

Bakanlığın 2021 tarihli bir analize atıf yapmasına rağmen, grubumuza dolaylı yollardan iletilen rapor sadece karot ve röntgen çalışmasının yapıldığını göstermektedir. Başka bir deyişle, nasıl yapılması gerektiği Deprem yönetmeliğinin 15. Maddesinde etraflıca açıklanan kapsamlı bir Deprem Performans Analizi değildir. Bu noktada iki temel soru ortaya çıkmaktadır:

1. Kapsamlı ve yasal Deprem Performans Analizi Raporu olmaksızın, bir kamu binasının yıkımına nasıl karar verilebilir? Antalya Müzesi binasının yıkım kararı için hazırlanan dosyanın en başında bulunması gereken ve öncelikli gerekçeyi oluşturan **DEPREM PERFORMANS ANALİZ RAPORUNUN** halen kamuoyu ile paylaşılmamış olması ciddi bir sorun ve şüphe yaratmaktadır.
2. Eğer 2021'den bu yana geçerli bir risk tespit edilmiş ise, 4.5 yıl boyunca Bakanlık tarafından çalışan, ziyaretçi, eser ve kamu güvenliği neden ikinci plana atılmıştır?

Bu soruların şeffaflıkla yanıtlanması, kamu vicdanı için bir zorunluluktur. Kaldı ki, yapı riskli olsa bile modern mühendislik çözümleriyle güçlendirilmesi mümkündür. Bu seçenek, milyarlarca liralık yeni bir inşaat projesine kıyasla hem daha ekonomik hem de mirasa saygının bir gereğidir.

C. MEVCUT SORUNLARIN KAYNAĞI GERÇEKTEN MÜZE BİNASI MIDIR ?

Antalya Müzesi binasında bugün gözlemlenen çatı akması, sıvaların dökülmesi veya altyapı yetersizlikleri gibi sorunların kaynağı, binanın kendisi veya mimari tasarımı değildir. Bu sorunlar, yıllar boyunca yapının periyodik bakım, onarım ve tadilatlarının ihmal edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Yıkım konusundaki ısrar yerine, zamanında gerekli bakımlar yapılsaydı, yapı bugün bu sorunların hiçbirini yaşamazdı. Dolayısıyla mevcut durum, bir "yıkım gerekçesi" değil, bir "ihmalin sonucu" olarak değerlendirilmelidir. Bu sorunlar restorasyon ve güçlendirme ile kolayca çözülebilir. Bu gerekçelerle tarihi hikayesi olan bir binanın yıkımı ciddi bir kayıp olacaktır.

Yıkım için öne sürülen bir diğer gerekçe ise, binanın depolardaki tüm eserleri sergilemek için yetersiz kaldığı iddiasıdır. Bu iddia, modern müzecilik anlayışını ve Antalya'nın mevcut potansiyelini göz ardı etmektedir.

Öncelikle, modern müzecilik, bir depodaki tüm eserleri aynı anda vitrine yığmak değildir. Aksine, koleksiyonları belirli temalar ve hikayeler etrafında, konu odaklı ve dinamik sergilerle sunma sanatıdır. Bu nedenle, tüm eserlerin eş zamanlı sergilenmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır.

İkinci olarak, Antalya Müzesi deposundaki eserlerin önemli bir bölümü, zaten kendi müzeleri bulunan Elmalı ve Demre gibi ilçelerimize aittir. İl genelinde Antalya Müzesi dışındaki bazı ilçe müzeleri sergileyecek eser bulmakta zorlanırken, tüm mirası tek bir binaya toplama ısrarı anlamsızdır.

Asıl sorun bir bina sorunu değil, bir vizyon ve yönetim sorunudur. Antalya gibi kültürel mirasıyla övünen bir kent, tıpkı İtalya, Fransa ve İspanya'daki emsalleri gibi, müzeciliği profesyonellere emanet etmelidir. Kûratörlük formasyonuna sahip, "Müzecilik Bilimi" veya "Kültürel Miras Yönetimi" alanlarında ihtisas yapmış yöneticiler, mevcut koleksiyonu çok daha etkin bir şekilde kamuoyuna sunabilir. Bu profesyonel yaklaşımla, eserler tematik sergilerle merkez müzede dönüşümlü olarak sergilenenebilir, ilçe müzelerine ödünç verilebilir ve depolardaki zenginlik, bütün bir yıla yayılan dinamik bir programla halkla buluşturulabilir.

D. ÇÖZÜM İÇİN NE ÖNERİYORUZ ?

Çözüm, yıkımda değil, akılcı bir planlamadır. Önerilerimiz nettir:

- Yıkım işlemi derhal durdurulmalıdır.
- Bina, emsal kararlar ve tarihi değeri doğrultusunda tescil edilerek koruma altına alınmalıdır.
- Mevcut orijinal planlar ışığında, bilimsel bir restorasyon ve güçlendirme projesi hazırlanmalıdır. Bu projenin finansmanı için birden fazla kaynak seçeneği mevcuttur. .
- Ayrıca, Antalya'nın yeni müze ihtiyacı, tüm paydaşların (Meslek Odaları, STK'lar, Üniversiteler) katıldığı, şeffaf ve yarışmaya dayalı bir süreçle, ayrı bir proje olarak ele alınmalıdır.

Antalya'nın geleceğinin, geçmişine sahip çıkarak kurulacağına inanıyoruz. Yetkilileri, bu yapıcı diyalog çağrımızı dikkate almaya ve kent mirası için doğru olanı yapmaya davet ediyoruz.

MÜZE ÇALIŞMA GRUBU: Antalya Barosu, Antalya Kent İzleme Platformu, Antalya Kültürel Miras Derneği, Akdeniz Serbest Mimarlar Derneği, Akdeniz Üniversitesi Öğretim Elemanları Derneği, Arkeologlar Derneği Antalya Şubesi, Docomomo-Türkiye, Eğitim-İş Antalya Şubesi, Eğitim-Sen Antalya Şubesi, İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi, Jeoloji Mühendisleri Odası Antalya Şubesi, Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği, Kültür Sanat Sen Antalya Şubesi, Mülkiyeliler Birliği Antalya Şubesi, Seyahat Acentaları Yöneticileri Derneği